

Výzkum účastníků brněnské májové blokády

Výzkumná zpráva

Fakulta sociálních studií
Masarykova univerzita
2015

Alena Macková
Jakub Macek

Přehledová zpráva z terénního kvantitativní výzkumu účastníků blokády pochodu krajní pravice (Brno, 1. 5. 2015) shrnuje vybrané deskriptivní ukazatele charakterizující respondenty výzkumu.

Šetření vedli Alena Macková a Jakub Macek z Fakulty sociálních studií. Výzkum je součástí série studií, v nichž se autoři zabývají rolí nových a tradičních médií v občanské a politické participaci.

Průběh výzkumu:

- Sběr dat probíhal během prvních dvou hodin blokády a skončil předtím, než blokující opustili Malinovského náměstí.
- Data sbíralo osm tazatelů (v případě většího počtu tazatelů by hrozilo, že jejich přítomnost již bude událost nepatřičně narušovat).
- Sběr probíhal formou osobního dotazování, využity přitom byly pro tento účel speciálně upravené a zkrácené dvoustránkové dotazníky.
- Dotázáno bylo 101 respondentů (mezi nimi i dva z pořadatelů blokády), 4 dotazníky byly z technických důvodů vyřazeny – výsledný počet respondentů je tedy 97.

Čeho se týkaly otázky?

V dotazníku jsme se respondentů ptali:

- na základní sociodemografické charakteristiky respondentů (věk, pohlaví, vzdělání, rodinný stav);
- na to, zda žijí, pracují či studují v Brně a zda mají za to, že se blokáda odehrává v té části města, kterou považují takřkajíc „za svou“;
- na to, do jaké míry jsou (1) spokojeni s politickou situací, (2) nakolik mají za to, že se (a) lokální a (b) celostátní politici zajímají o jejich potřeby, a na to, (3) nakolik mají respondenti za to, že se sami dokáží zorientovat v (a) lokální a (b) celostátní politice;
- zda jsou respondenti sami politicky a občansky aktivní;
- zda a s jakou frekvencí používají internet a zda používají Facebook, Twitter nebo jiné online sociální sítě;
- odkud a kdy se o blokádě dozvěděli;
- zda z blokády sdílejí nebo chtějí sdílet informace na online sociální sítě;
- s kým na blokádě jsou a kolik zde znají lidí.

Co jsme chtěli zjistit?

- Jak se blokující liší od běžné populace ve svých postojích k místní a celostátní politice a v míře svých občanských a politických aktivit?
- Jak se blokující liší od běžné populace v tom, do jaké míry používají internet a online sociální sítě?
- Tvoří blokující homogenní skupinu provázanou společnými vztahy (tedy setkáváme se zde s efektem bubliny sociální podobnosti)? Anebo se jedná spíše o fragmentarizovanou, neprovázanou skupinu lidí spojených pouze dočasným zájmem o konkrétní událost?
- Jedná se o událost lokálních, v Brně žijících / studujících / pracujících aktérů?

Jaká je výpovědní hodnota dat?

- Stovka respondentů je rovna zhruba patnáctině z celé populace (tj. ze všech účastníků blokády).
- Výběr vzorku byl vzhledem k situaci nenáhodný, nicméně snažili jsme se blokující pokrýt pokud možno rovnoměrně a vyhnout se zjevným zkreslením ve výběru; reprezentativnost vzorku vzhledem k populaci je tak sice omezená, ale i přesto předpokládáme, že data přiměřeně důvěryhodně vykreslují, v čem se blokující liší od populace obecné.

A nač jsme přišli?

- 56 % vzorku tvoří muži, průměrný věk respondentů byl 31 let (nejmladší respondent měl 16 let, nejstarší 73 let).
- Minulé blokády v roce 2011 se zúčastnila třetina respondentů – nejedná se tedy o prostou replikaci minulé, legendarizovaně připomínané akce.

O blokujících je ovšem možno uvažovat jako o provázané a zřetelně lokální – brněnské – societě.

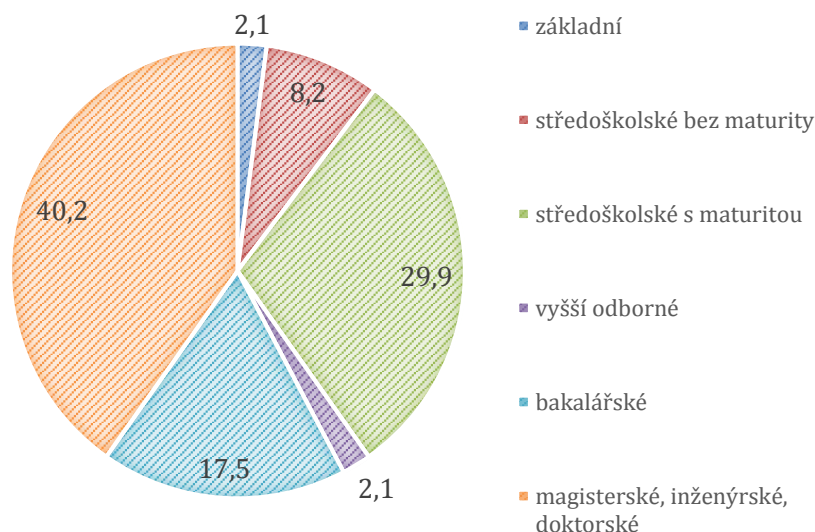
- **Dvě třetiny respondentů znaly na blokádě více než 10 lidí**, necelá polovina respondentů znala někoho z organizátorů blokády. Jen méně než desetina respondentů pak neznala nikoho.
- Většina respondentů byla na blokádě s přáteli (73 %), někteří přišli s partnerem / partnerkou (19 %) či rodinnými příslušníky (10 %) a akce se účastnili i solitéři (17 %).
- **Většina respondentů žije a působí v Brně:** Trvalý pobyt v Brně mělo 55 % respondentů, ale 72 % z nich v Brně bydlí. 63 % respondentů v Brně pracuje, 36 % (někteří při zaměstnání) studuje.
- Přímo lokalitu blokády jako lokalitu „svou“ označilo 47 % respondentů.

Blokující – protistranou označení za „povaleče z kavárny“ – byli skupinou nestandardní nejen proto, že **šlo převážně o Brňáky**. Blokující se vymykali i v několika dalších klíčových dimenzích, které ilustrují, že se **jednalo nejen o lidi vzájemně provázané, ale současně i o lidi nadstandardně aktivní**.

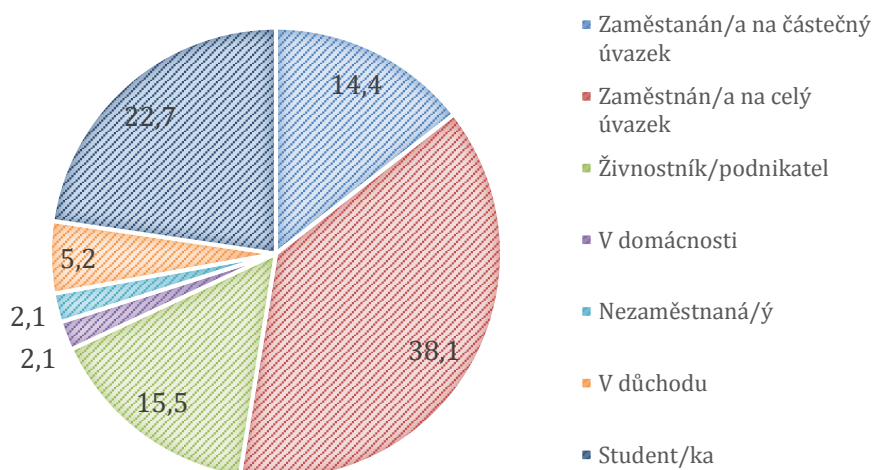
- Oproti obecné populaci mezi respondenty **převažovali lidé s vysokoškolským vzděláním**.

- **Dvě třetiny** blokujících byli **lidé ekonomicky aktivní** (tj. zaměstnaní a živnostníci / podnikatelé) a zhruba **pětina studenti**. Jen desetinu pak tvořili lidé v důchodu, nezaměstnaní a v domácnosti.
- Povaleče ani jejich afinitu ke kavárenskému prostředí jsme vzhledem k nastavení indikátorů bohužel nedokázali dotazníkem zachytit.

Graf č. 1: Vzdělání respondentů

Graf č. 2: Ekonomická aktivita respondentů

Respondenti patří mezi nadprůměrně intenzivní uživatele internetu a online sociální sítě.

- Přes 90 % z nich používá internet vícekrát během dne, 98 % alespoň jednou denně.
- Facebook používá 91 % respondentů (v celé dospělé populaci je to zhruba 38 %), Twitter 20 % (v celé populaci 5 %).

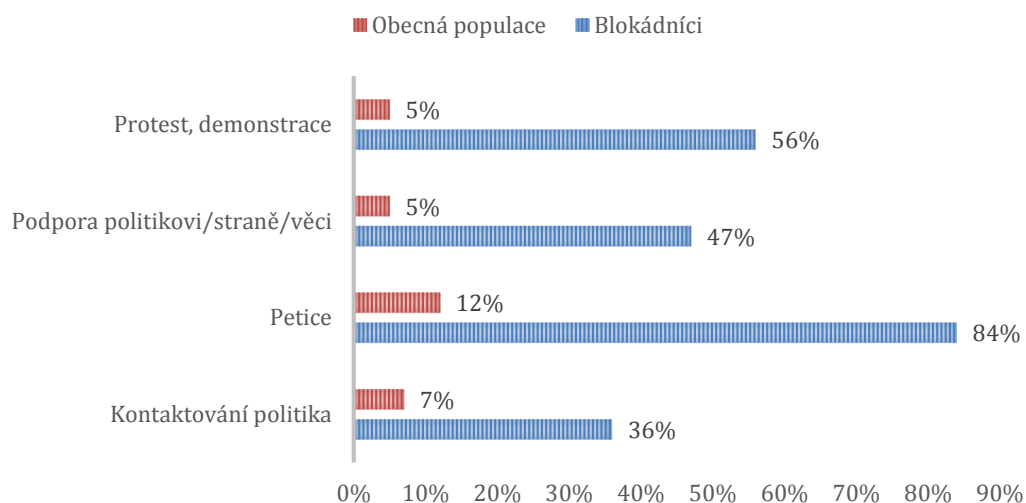
- Nová média – a konkrétně pak online sociální sítě na čele s Facebookem – v informování blokujících o připravované akci sehrála srovnatelnou roli jako přímé kontakty: o blokadě se blokující dozvěděli osobně od přátel a známých (43%), nebo přes online sociální sítě (51 %), a to většinou několik týdnů předem (75 %).
- 70 % respondentů pak informace o blokadě šířilo dále – 87 % respondentů je šířilo osobně, 77 % nějakým způsobem na online sociálních sítích (a třetina z nich pak na online sociálních sítích přímo mobilizovala k účasti).
- Respondenti byli na sítích aktivní i během samotné akce – 40 % z nich deklarovalo ochotu sdílet nějaké obsahy, a to většinou na Facebooku a formou fotografií.

Respondenti se rovněž od běžné dospělé populace odlišují svým vztahem k politice a svou politickou a veřejnou aktivitou. O politiku se sice zajímají více, ale zároveň jsou méně spokojeni s jejím stavem. Současně se respondenti nadprůměrně hojně věnují spolkové a komunitní činnosti.

- Respondenti v průměru vykazovali vyšší zájem o politiku než běžná populace. „*Jak moc byste řekl/a, že se zajímáte o politiku?*“, škála 1-7, kdy 7 je nejvíc: *blokující 5,13, celá populace 4,6.*
- Respondenti v průměru vykazovali výrazně nižší spokojenost s politickou situací. „*Zamyslíte-li se nad současnou pol. situací v ČR, jak moc byste řekla, že jste spokojen/a?*“, škála 1-7, kdy 7 je nejvíc: *blokující 2,83, celá populace 5,08.*
- Respondenti jsou též v průměru výrazně méně spokojeni s tím, jak politici na celonárodní úrovni naslouchají jejich požadavkům a jak na ně reagují (tzv. external efficacy). Škála 1-7, kdy 7 je nejvíc: *blokující 2,64, celá populace 5,37.*
- V obdobném hodnocení lokálních politiků (*external efficacy*) jsou ovšem jinak kritičtí respondenti poměrně smířliví, což lze spekulativně spojit mj. s nedávnou změnou brněnského vedení. Škála 1-7, kdy 7 je nejvíc: *respondenti 4,32, celá populace 4,35.*
- Zajímavé současně je, že respondenti se od obecné populace jen minimálně odlišují v hodnocení své schopnosti rozumět celostátní politice (*internal efficacy*) – té je podle jejich slov spíše těžké rozumět. A v hodnocení své schopnosti rozumět lokální politice jsou ještě sebekritičtější než běžná populace, což lze patrně přičíst tomu, že s komplikovanou lokální politikou jsou v přímém a často intenzivním kontaktu.
- 30 % respondentů pracuje v neziskové organizaci (ať už formou zaměstnání, nebo jako dobrovolníci) nebo některou neziskovou organizaci podporuje.
- 56 % respondentů se podílí na chodu nějakého kulturního spolku nebo se zapojuje do organizace nějakých akcí, 32 % pak působí ve sportovních, dobrovolnických nebo mládežnických organizacích (jako jsou hasiči, skauti, apod.). V celé populaci je takto aktivní souhrnně zhruba pětina aktérů.

Rozdíly v participativitě respondentů oproti běžné populaci dokresluje i srovnání nevolebních občanských a politických aktivit v posledním roce. Respondenti účastníci se blokády zde v některých indikátorech převyšují obecnou populaci až desetinásobně (respondenti byli vyzváni, aby uvedli, zda v posledním roce vykonaly uvedené aktivity).

Graf 3: Srovnání občanských a politických aktivit respondentů a obecné populace

Pozn.: při srovnání blokujících srovnání s celou populací vycházíme z dat výběrového šetření české populace „Média, každodennost, participace“ zpracovaného pro Masarykovu univerzitu na vzorku 1998 respondentů v říjnu a listopadu 2014.

Mgr. et Mgr. Alena Macková
 amackova@fss.muni.cz
<http://www.muni.cz/people/217374>

Mgr. Jakub Macek, Ph.D.
 jmacek@fss.muni.cz
<http://www.muni.cz/people/14931>

Výzkum vznikl v rámci projektu VITOVIN (CZ.1.07/2.3.00/20.0184), který je spolufinancován Evropským sociálním fondem a rozpočtem České republiky.

Citujte jako:
 Macková, Alena – Macek, Jakub. 2015. *Výzkum účastníků brněnské májové blokády (výzkumná zpráva)*. Brno: Masarykova univerzita.